

ERINDISBRÉF NEFNDAR

um stefnumörkun í auðlindamálum ríkisins

Í samræmi við samþykkt ríkisstjórnarinnar 31. maí síðastliðinn um Auðlindasjóð og gjaldtöku fyrir nýtingarrétt, setur forsætisráðherra nefnd um stefnumörkun ríkisins í auðlindamálum erindisbréf þar sem nánar er mælt fyrir um verkefni hennar. Samkvæmt samþykkt ríkisstjórnar er nefnd um auðlindastefnu ríkisins ætlað að taka á þeim þáttum sem varða ráðstöfun nýtingarréttar sameiginlegra auðlinda og ýmissa réttinda sem ríkið ræður yfir, umsýslu þessara réttinda og meðferð tekna sem hún skapar samanber samþykktir um stofnun Auðlindasjóðs í samstarfsyfirlýsingu ríkisstjórnarinnar og áætluninni Ísland 2020. Ákvarðanir um verndun og nýtingu auðlinda ásamt áherslum í atvinnuuppbyggingu og samfélagsþróun grundvallast á öðrum þáttum á borð við Rammaáætlun, Ísland 2020, öðrum áætlunum Alþingis og sveitarfélaga og vísindalegri ráðgjöf stofnana. Þeir þættir eru því utan verksviðs nefndarinnar nema að því marki sem aðferð við ráðstöfun nýtingarréttar eða annarra réttinda og ráðstöfun auðlindarentunnar hefur bein áhrif á þá. Verkefni nefndar um stefnumörkun í auðlindamálum ríkisins er því skipt í eftirfarandi þrjá meginþætti:

I. Nýtingarréttur auðlinda og úthlutun annarra takmarkaðra gæða

Almenn stefnumörkun varðandi það hvernig staðið er að ráðstöfun nýtingarréttar á auðlindum og ráðstöfun ýmissa réttinda sem ríkið ræður yfir. Æskilegt er að slík stefnumörkun sé í senn almenn og heildstæð, og geti t.a.m. náð til nýtingarréttar á þjóðlendum, vatnsafl, jarðvarma, ferskvatni, fiskistofnum, fjarskiptatíðnum, námum og kolvetnum í jörðu, auk losunarheimilda, en hún þarf jafnframt að vera þannig að hægt sé að útfæra hana með sértækari hætti fyrir einstök málefnasvið. Unnið verði út frá þeirri forsendu að nýtingarrétti auðlinda í eigu þjóðarinnar skuli aldrei úthlutað nema tímabundið, gegn gjaldi og með gegnsæjum hætti á grundvelli jafnræðissjónarmiða. Þá skal nefndin setja fram almenna stefnu sem stuðlar að því að öðlilegt afgang sé greitt fyrir afnot af mismunandi auðlindum í almannaþétt og að stuðlað sé að því að nýting auðlinda skapi hagsæld og velferð í nútíð og framtíð. Nýting auðlinda þarf að vera sjálfbær og skynsamleg og stuðla að aukinni þekkingu. Tekið verði mið af samþykktum ríkisstjórnar og þeim skýrslum sem unnar hafa verið af hálfu stjórnvalda að undanfögnu á sviði auðlindamála. Samspil gjaldtöku á grundvelli einkaréttarlegra heimilda ríkisins, lögbundinna valdheimilda og skattlagningarheimilda verði einnig skoðað til að tryggja samræmi, jafnræði og meðalhóf í gjaldtöku.

II. Ráðstöfun arðs af auðlindum og takmörkuðum gæðum

Almenn stefnumörkun varðandi það hvernig farið er með þær tekjur sem aflað er á grundvelli 1. liðar. Mikilvægt er að sú ráðstöfun verði vel skilgreind, sýnileg og skipt með réttlátum hætti. Þá þarf einnig að leggja á það mat hvort og þá að hvaða marki greina eigi tekjur af auðlindum og ráðstöfun tekna Auðlindasjóðs frá öðrum ríkistekjum, sem renna í ríkissjóð og háðar eru fjárfjárstjórnarvaldi Alþingis samkvæmt stjórnarskrá og fjárlögum.

III. Umsýsla réttinda og arðs

Stefna mörkuð varðandi umsýslu réttinda og tekna samkvæmt 1. og 2. lið. Meðal þess sem nauðsynlegt er að greina og leggja mat á er hvort færa eigi á eina hendi innan stjórnsýslunnar, og þá eftir atvikum í ráðuneyti eða stofnun, forræði yfir og ráðstöfun þeirra auðlinda og réttinda sem hér um ræðir og fallið gætu undir Auðlindasjóð. Í því sambandi þarf að skoða samspil við umsýslu með eignum ríkisins almennt, t.d. umsýslu með ríkisjörðum.

Varðandi 1. lið er sérstaklega brýnt að marka stefnu varðandi gjaldtöku fyrir mismunandi nýtingu vatns- og landsréttinda. Annars vegar á það við vegna nýtingar í almannaþágu s.s. nýtingar vatns til heimilisnota og lands án þess að það sé í hagnaðarskyni og hins vegar vegna nýtingar vatns og lands til stóriðju,

útflutnings á vatni, uppbyggingar ferðapjónustu og annarrar starfsemi á landsvæði í eigu eða á forræði ríkisins.

Nefndin skal skila skýrslu til forsætisráðherra eigi síðar en 1. desember 2011. Skal nefndin í starfi sínu hafa samráð við hlutaðeigandi ríkisstofnanir og aðra þá aðila sem búa yfir sérstakri þekkingu á þessu sviði.